

Αθήνα, 7^η Δεκεμβρίου 2006

Αριθμ. Πρ.: οικ. 3077

ΠΡΟΣ
ΩΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

Αξιότιμοι Κύριοι Υπουργοί,

Όπως γνωρίζετε, η πρόσφατη ψήφιση του ν. 3488/2006 (*«Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, την επαγγελματική εκπαίδευση και ανέλιξη, τους όρους και τις συνθήκες εργασίας και άλλες συναφείς διατάξεις»*) αποτελεί τομή στην προσπάθεια της Ελληνικής Δημοκρατίας να εξαλείψει τις διακρίσεις σε βάρος των γυναικών μέσα στην ελληνική επικράτεια. Ο νόμος αυτός κινείται σε μια κατεύθυνση που ήδη υποδεικνύει το Σύνταγμα της χώρας, ταυτόχρονα όμως ενσωματώνει στην εθνική έννομη τάξη τις ρυθμίσεις της Οδηγίας 2002/73 Ε.Κ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου *«Για την τροποποίηση της οδηγίας 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας»*.

Άλλωστε, η αρχή της ισότητας των δύο φύλων αποτελεί θεμελιώδη αρχή της Ε. Ένωσης. Τα άρθρα 2 και 3 παρ. 2 της Συνθήκης των Ε. Κοινοτήτων ανακηρύσσουν την ισότητα ανδρών και γυναικών σε *«καθήκον»* και *«στόχο»* της κοινωνικής πολιτικής της Κοινότητας, ενώ η Συνθήκη του Άμστερνταμ, με τα άρθρα 13, 137 και 141, παρέιχε στον κοινοτικό νομοθέτη ειδική νομική βάση για

την ανάληψη δράσεων στον τομέα των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών.

Εξειδικεύοντας τους προσανατολισμούς αυτούς, το πρόσφατο αυτό νομοθέτημα εστιάζει κατ' εξοχήν στο *έλλειμμα ίσης μεταχείρισης* που εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν *στην αγορά εργασίας* οι γυναίκες. Σε αυτό άλλωστε αποδίδονται εν τέλει οι λοιπές δυσχέρειες, που αντιμετωπίζουν, προκειμένου να συμμετέχουν ισότιμα στην κοινωνική ζωή αλλά και η αύξηση της γυναικείας ανεργίας, προβλήματα που εν κατακλείδι λειτουργούν ανασταλτικά για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Γι' αυτό και με τις διατάξεις του εν λόγω νόμου διευρύνεται, σε σχέση με τον προϊσχύσαντα ν. 1414/1984, το πεδίο εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Οι διατάξεις του ν. 3488/2006 καταλαμβάνουν τους εργαζόμενους *όχι μόνον στον δημόσιο αλλά και στον ιδιωτικό τομέα*, ανεξαρτήτως μορφής απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης και της σύμβασης έργου ή της έμμισθης εντολής. Στο πεδίο εφαρμογής των νέων ρυθμίσεων περιλαμβάνονται μάλιστα και όσοι ασκούν ελευθέρια επαγγέλματα, οι απασχολούμενοι στις ένοπλες δυνάμεις, στα σώματα ασφαλείας, καθώς και οι εργαζόμενοι στον ναυτιλιακό και αγροτικό τομέα της χώρας. Για την καταπολέμηση των φαινομένων δυσμενούς διάκρισης, άμεσης ή έμμεσης, με βάση το φύλο σε κάθε επί μέρους τομέα απασχόλησης, ο νέος νόμος προσφέρει ένα ανανεωμένο νομικό οπλοστάσιο τόσο ως προς τις ουσιαστικές και δικονομικές ρυθμίσεις του όσο και ως προς τις κατευθύνσεις της κρατικής δράσης που υποδεικνύει. Επιτρέψτε μου να σας θυμίσω ορισμένα κρίσιμα σχετικά σημεία:

1. Με τις διατάξεις του άρθρου 13 του εν λόγω νόμου ο Συνήγορος του Πολίτη αναγορεύεται σε φορέα παρακολούθησης της εφαρμογής της ίσης μεταχείρισης [αυτοτελώς όσον αφορά τον δημόσιο τομέα και σε συνεργασία με το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) όσον αφορά τον ιδιωτικό] και αναλαμβάνει την αρμοδιότητα να διαμεσολαβεί σε ατομικές

- περιπτώσεις μεταξύ του θιγομένου και αυτού που φέρεται ότι παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχείρισης.
2. Περαιτέρω όμως, ο Συνήγορος του Πολίτη ορίζεται και ως φορέας προώθησης της εφαρμογής της αρχής αυτής, αναπτύσσοντας θετικές δράσεις και σύνθετες στρατηγικές πρωτοβουλίες. Αρμοδιότητα τέτοιων δράσεων ωστόσο δεν αποκτά αποκλειστικά η ανεξάρτητη αρχή μας. Αντίθετα, μετά την ψήφιση του παρόντος νόμου, αυτές φαίνεται να αποτελούν θετική υποχρέωση *κάθε* δημόσιας αρχής της χώρας, στο πλαίσιο των ιδιαίτερων αρμοδιοτήτων της, και –κυρίως- των καθ' ύλην αρμοδίων υπουργείων.
 3. Παράλληλα όμως το νομοθέτημα αυτό, όπως άλλωστε επισημαίνεται στη σχετική αιτιολογική έκθεση, συγκαταλέγει μεταξύ των βασικότερων στόχων του *τη συνέργεια* όλων των αρμόδιων αρχών και τη συνεργασία αυτών με τους κοινωνικούς εταίρους και τις επιχειρήσεις, προκειμένου να αντιμετωπιστεί στην πράξη το φαινόμενο των διακρίσεων με βάση το φύλο.
 4. Τέλος, με τις διατάξεις του άρθρου 20 του ν. 3488/2006, καταργείται κάθε γενική ή ειδική διάταξη που έχει ισχύ νόμου ή κανονιστικής πράξης, εφόσον αντίκειται στις διατάξεις του νόμου αυτού.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, όπως άλλωστε προκύπτει από τις μέχρι σήμερα ετήσιες εκθέσεις του, έχει ήδη αναλώσει μέρος της δραστηριότητάς του στη διερεύνηση αναφορών πολιτών για άνιση μεταχείριση λόγω φύλου, από όργανα του κράτους. Η διερεύνηση βασίστηκε στο προϋφιστάμενο, δηλαδή πριν από την ψήφιση του νόμου 3488/2006, νομικό πλαίσιο, στο οποίο περιλαμβάνονται οι οικείες συνταγματικές ρυθμίσεις (άρθρο 4 παρ. 2 και άρθρο 116 παρ. 2) καθώς και η λοιπή διεθνής, κοινοτική νομοθεσία (οδηγία 76/207 ΕΟΚ του Συμβουλίου), εθνική νομοθεσία και νομολογία.

Ενδεικτικά, απαριθμούνται κατωτέρω ορισμένες μόνον από τις υποθέσεις που διερευνήθηκαν από τον Συνήγορο του Πολίτη, κατόπιν αναφορών ενδιαφερομένων, οι οποίες οδήγησαν στη διαπίστωση της ύπαρξης διατάξεων νόμου οι οποίες παραβιάζουν την αρχή της ισότητας λόγω φύλου.

(α) Οι διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 2622/1998 καθόριζαν ως προϋπόθεση για την εισαγωγή γυναικών στην υπηρεσία συνοριακών φυλάκων το 26^ο έτος της ηλικίας για τις γυναίκες και το 32^ο έτος ηλικίας για τους άνδρες, επιβάλλοντας επιπροσθέτως μειωμένο ποσοστό (10%) εισαγωγής γυναικών στην υπηρεσία αυτή. Με την παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 3181/2003 προσδιορίστηκε ως κοινό ηλικιακό όριο και για τα δύο φύλα το 28^ο έτος της ηλικίας, καταργήθηκε το ειδικό ποσοστό εισαγωγής γυναικών και θεσπίστηκαν διατάξεις που προβλέπουν ίδια προσόντα και κοινές εξετάσεις για τα δύο φύλα. Ωστόσο, η εξέλιξη αυτή, αν και κατ' αρχήν συμφωνεί με τις προτάσεις της ανεξάρτητης Αρχής μας, προκαλεί επιφυλάξεις ως προς το ενδεχόμενο έμμεσης διάκρισης, καθώς οι διατάξεις του ν. 3103/2003 και του σχετικού Π.Δ. 90/2003 επιβάλλουν εξομοίωση των δύο φύλων ως προς τις ελάχιστες τιμές που ίσχυαν για τους άνδρες, τόσον όσον αφορά το κατώτατο όριο ύψους (1.70) όσο και ως προς τις ελάχιστες τιμές επίδοσης σε αθλητικά αγωνίσματα. Για τον λόγο αυτό ο Συνήγορος του Πολίτη έχει ζητήσει την παροχή συγκεκριμένων στοιχείων, τα οποία ωστόσο, δεν έχουν παρασχεθεί στην Αρχή μας.

(β) Οι διατάξεις της παρ. 7 του άρθρου 27 του ν. 3013/2002 επέβαλαν ειδική ποσοστίαση (15%) για την πρόσληψη γυναικών στη Δημοτική Αστυνομία. Η επιβαλλόμενη διάκριση καταργήθηκε, κατόπιν παρέμβασης της Αρχής μας και της υπ' αριθμ. 1522/2004 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών.

(γ) Προκήρυξη του Δήμου Βύρωνα απέκλειε την κατάληψη από γυναίκες θέσεων προσωπικού καθαριότητας. Η προκήρυξη όριζε ότι γίνονται δεκτές αιτήσεις μόνον από άρρενες, λόγω της φύσεως της εργασίας και επειδή απαιτείται βαριά χειρωνακτική εργασία. Για την αντιμετώπιση του ζητήματος, ο

Συνήγορος του Πολίτη πρότεινε την προσθήκη, στον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου, ειδικής διάταξης για τις συγκεκριμένες θέσεις και τα ιδιαίτερα συγκεκριμένα σωματικά προσόντα που θεωρείται ότι απαιτούνται κατά την άσκηση των σχετικών καθηκόντων, ώστε τυχόν απόκλιση από την αρχή της ισότητας των δύο φύλων να αποκτήσει νόμιμο έρεισμα, σύμφωνα με τα κριτήρια της νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ωστόσο, ο Δήμος αρνήθηκε να συμμορφωθεί προς τις πιο πάνω υποδείξεις.

(δ) Με την υπ' αριθμ. 3621/04/28.4.2004 Απόφαση του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας εισάγεται διάκριση εις βάρος γυναικών υποψηφίων στις Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού που συνίσταται στον αριθμητικό περιορισμό για κατάληψη θέσεων στις εν λόγω σχολές. Το ζήτημα, παρά το γεγονός ότι έχει τεθεί υπ' όψιν του Υπουργείου, παραμένει σε εκκρεμότητα.

Αξιότιμοι Κύριοι Υπουργοί,

Στην ελληνική έννομη τάξη υφίστανται, έως σήμερα, διατάξεις, οι οποίες σύμφωνα με τα προαναφερόμενα δεν μπορούν, εφεξής, να τύχουν εφαρμογής. Οι διατάξεις του άρθρου 20 του ν. 3488/2006 καταργούν αυτοδικαίως κάθε νομοθετική ή κανονιστική διάταξη που αντίκειται στις διατάξεις αυτού, παράλληλα δε οι ρυθμίσεις του εν λόγω νόμου δεν προβλέπουν δυνατότητα απόκλισης από την αρχή της ίσης μεταχείρισης, λόγω των σχετικών διατάξεων του Συντάγματος. Ακόμη πιο σύνηθες όμως φαινόμενο είναι η παρείσφρηση ή, ακριβέστερα, η διατήρηση παγίων ρητρών σε προκηρύξεις για την κάλυψη θέσεων απασχόλησης –κατά κανόνα στα σώματα ασφαλείας- ή σπουδών -στις λεγόμενες «παραγωγικές» σχολές με ισχυρή παράδοση παρουσίας αρρένων- που συνιστούν ή απολήγουν εμμέσως σε διάφορες μορφές αδικαιολόγητης άνισης μεταχείρισης με βάση το φύλο.

Ενόψει των προαναφερομένων, ο Συνήγορος του Πολίτη, με την πρόσθετη ιδιότητα του φορέα προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, σας παρακαλεί θερμά να μεριμνήσετε για την προώθηση και την πραγματοποίηση στην Ελλάδα της νομικής και ουσιαστικής εξίσωσης των δύο φύλων. Ειδικότερα, παρακαλώ να μεριμνήσετε, προκειμένου να εκδοθούν και προωθηθούν προς τις υπηρεσίες, τις οποίες εποπτεύετε, οι απαιτούμενες εγκύκλιοι, ώστε να ενημερωθούν οι αρμόδιες υπηρεσίες για το περιεχόμενο των διατάξεων του ν. 3488/2006 και να αποφευχθεί έτσι η εμφάνιση στο μέλλον περιπτώσεων παραβίασης των διατάξεων του προαναφερόμενου νόμου, ιδίως μέσω παρωχημένων κανονιστικών διατάξεων προκηρύξεων πρόσληψης ή πλήρωσης θέσεων σπουδών.

Εξυπακούεται, ότι ο Συνήγορος του Πολίτη είναι στη διάθεσή σας, προκειμένου από κοινού, εφόσον το επιθυμείτε, να εντοπισθούν διατάξεις αντιθέτου περιεχομένου προς τα οριζόμενα στις διατάξεις του εν λόγω νόμου, ευχαριστώντας σας εκ των προτέρων για τη συνεργασία σας με την Αρχή μας.

Με τιμή,

Γιώργος Β. Καμίνης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

- Υπουργό

Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και

Αποκέντρωσης

Κύριο Προκόπη Παυλόπουλο

Σταδίου 31

105 59 – ΑΘΗΝΑ

- Υπουργό

Δημόσιας Τάξης
Κύριο Βύρωνα Πολύδωρα
Π. Κανελλοπούλου 4
101 77 - ΑΘΗΝΑ

- Υπουργό Εθνικής Άμυνας
Κύριο Ευάγγελο Μείμαράκη
Μεσογείων 227-231,
154 51 – ΧΟΛΑΡΓΟΣ

- Υπουργό
Εμπορικής Ναυτιλίας
Κύριο Μανώλη Κεφαλογιάννη
Γρηγορίου Λαμπράκη 150
185 18 – ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

- Υπουργό
Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας
κ. Σάββα Τσιτουρίδη
Πειραιώς 40,
101 82 - ΑΘΗΝΑ

- Γενική Γραμματέα Ισότητας
Κυρία Ευγενία Τσουμάνη
Δραγατσανίου 8,
Πλ. Κλαυθμώνος
105 59 - ΑΘΗΝΑ